

3. Στοχαστικό δοκίμιο

Πανελλήνιες 2008

Ενέργεια πρώτη και δεύτερη:

Αναγνωρίζω το θέμα του κειμένου
Εντοπίζω το/α θέμα/τα και τις σημαντικές πληροφορίες σε κάθε παράγραφο

Βρισκόμαστε σ' ένα σταυροδρόμι· δεν ήμασταν ποτέ απομονωμένοι· μείναμε πάντα ανοιχτοί σ' όλα τα ρεύματα —Ανατολή και Δύση· και τ' αφομοιώναμε θαυμάσια τις ώρες που λειτουργούσαμε σαν εύρωστος οργανισμός. [...] Συνταραζόμαστε κι εμείς, δικαιολογημένα ή αδικαιολόγητα, από διαδοχικές κρίσεις, αποκαλυπτικές εφευρέσεις και φόβους, που δεν αφήνουν τον ανθρώπινο νου να ηρεμήσει —σαν την καλαμιά στον κάμφο. Μπροστά σ' αυτά, τι μας μένει για να βαστάξουμε αν απαρνηθούμε τον εαυτό μας; Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια¹ μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας. Σας παρακαλώ να με συγχωρήσετε που μνημονεύω εδώ προσωπικές εμπειρίες· δεν έχω άλλο πειραματόζωο από εμένα. Και η προσωπική μου εμπειρία μου δείχνει πως το πράγμα που με βοήθησε, περισσότερο από κάθε άλλο, δεν ήταν οι αφηρημένοι στοχασμοί ενός διανοουμένου, αλλά η πίστη και η προσήλωσή μου σ' έναν κόσμο ζωντανών και περασμένων² ανθρώπων· στα έργα τους, στις φωνές τους, στο ρυθμό τους, στη δροσιά τους. Αυτός ο κόσμος, όλος μαζί, μου έδωσε το συναίσθημα πως δεν είμαι μια αδέσποτη μονάδα, ένα άχερο στ' αλώνι. Μου έδωσε τη δύναμη να κρατηθώ ανάμεσα στους χαλασμούς που ήταν της μοίρας μου να ιδώ. Κι ακόμη, μ' έκανε να νιώσω, όταν ξαναείδα το χώμα που με γέννησε, πως ο άνθρωπος έχει ρίζες, κι όταν τις κόψουν πονεί, βιολογικά, όπως όταν τον ακρωτηριάσουν.

[...]

Κι όλα τούτα θα μπορούσα να τα ονομάσω με τη λέξη παράδοση, που την ακούμε κάποτε ψυχρά και μας φαίνεται υπόδικη³. Αλήθεια, υπάρχουν ροπές⁴ που νομίζουν πως η παράδοση μας στρέφει σε έργα παρωχημένα⁵ και ανθρώπους παρωχημένους· πως είναι πράγμα τελειωμένο και άχρηστο για τις σημερινές μας ανάγκες· πως δεν μπορεί να βοηθήσει σε τίποτε τον σημερινό τεχνοκρατικό άνθρωπο που γνώρισε φριχτούς πολέμους και φριχτότερα στρατόπεδα συγκεντρώσεως· αυτόν τον άνθρωπο που αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην κατάσταση του θηρίου και την κατάσταση του ανδροειδούς⁶. Η παράδοση είναι λοιπόν ένα περιτύ βάρος που πρέπει να εξοβελιστεί⁷. Μου φαίνεται πως αυτές οι ροπές εκπορεύονται από τη σύγχρονη απελπισία για την αξία του ανθρώπου. Είναι τα συμπτώματα ενός πανικού, που εν ονόματι του ανθρώπου τείνουν να κατακερματίσουν την ψυχή του ανθρώπου. Όμως τι απομένει αν βγάλουμε από τη μέση τον άνθρωπο;

Γ. Σεφέρης, Δοκίμες, τ.2, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1974, σσ. 175-177

1. ψεγάδια: ελαττώματα
2. περασμένων: ανθρώπων που έχουν φύγει από τη ζωή
3. υπόδικη: υπόλογη, ένοχη
4. ροπές: απόψεις
5. παρωχημένα: ξεπερασμένα
6. του ανδροειδούς: του ανθρωπόμορφου
7. εξοβελιστεί: διωχτεί

Θέμα του κειμένου: Έλληνες και παράδοση

Ενέργεια 2η : Κρατώ σημειώσεις-κάνω διάγραμμα

A. Κάνω το διάγραμμα του κειμένου		B. Επεξεργάζομαι τις σημειώσεις
Θέματα	Ρηματικές φράσεις	
A. (εμείς οι Έλληνες) κι εμείς (εγώ) η πίστη και η προσήλωσή μου σ' έναν κόσμο ζωντανών και περασμένων ανθρώπων·	▶ βρισκόμαστε σ' ένα σταυροδρόμι· ▶ μείναμε πάντα ανοικτοί σ' όλα τα ρεύματα τ' αφομοιώναμε θαυμάσια ▶ συνταραζόμαστε δικαιολογημένα από διαδοχικές κρίσεις, εφευρέσεις και φόβους ▶ τι μας μένει για να βαστάξουμε αν απαρνηθούμε τον εαυτό μας; ▶ δε μένω τυφλός στα ψεγάδια μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας. ▶ ήταν το πράγμα που με βοήθησε, περισσότερο από κάθε άλλο ▶ μου έδωσε το συναίσθημα πως δεν είμαι μια αδέσποτη μονάδα ▶ μου έδωσε τη δύναμη να κρατηθώ ανάμεσα στους χαλασμούς που ήταν της μοίρας μου να ιδώ. ▶ μ' έκανε να νιώσω, όταν ξαναείδα το χώμα που με γέννησε πως ο άνθρωπος έχει ρίζες, κι όταν τις κόψουν πονεί, βιολογικά, όπως όταν τον ακρωτηριάσουν.	Εμπειρικές αλήθειες για το παρελθόν ↓ Αιτίες ▶ Φόβοι ↑ Αντιμετώπιση Στοχασμοί για Έλληνες Αποτελέσματα της πίστης στην παράδοση Στοχασμοί ↓ Συμπέρασμα & Στάσεις ορισμένων απέναντι στην παράδοση
B. Κι όλα τούτα υπάρχουν ροπές που νομίζουν πως η παράδοση	▶ θα μπορούσα να τα ονομάσω με τη λέξη παράδοση, που την ακούμε κάποτε ψυχρά και μας φαίνεται υπόδικη. ▶ μας στρέφει σε έργα παρωχημένα και ανθρώπους παρωχημένους·	

Ενέργεια 2η : Κρατάω σημειώσεις-κάνω διάγραμμα

Α. Κάνω το διάγραμμα του κειμένου		Β. Επεξεργάζομαι τις σημειώσεις
Θέματα	Ρηματικές φράσεις	
αυτές οι ροπές	είναι πράγμα τελειωμένο και άχρηστο για τις σημερινές μας ανάγκες· δεν μπορεί να βοηθήσει σε τίποτε τον σημερινό τεχνοκρατικό άνθρωπο είναι ένα περιττό βάρος που πρέπει να εξοβελιστεί ▶ εκπορεύονται από την απελπισία για την αξία του ανθρώπου	αιτιολόγηση των στάσεων απέναντι στην παράδοση
Όμως	▶ είναι τα συμπτώματα ενός πανικού, που εν ονόματι του ανθρώπου τείνουν να κατακερματίσουν την ψυχή του ανθρώπου ▶ τι απομένει αν βγάλουμε από τη μέση τον άνθρωπο;	άποψη του συγγραφέα

Μία ενότητα

Ενέργεια 3η : Γράφω την περίληψη

Εισαγωγική φράση	<u>Ο Σεφέρης στο κείμενό του αναφέρεται στην αξία της παράδοσης και την ανάγκη να διατηρηθεί στη σύγχρονη εποχή . Συγκεκριμένα, επισημαίνει ότι ο τόπος μας ως σταυροδρόμι δεχόταν και αφομοίωνε πολλές επιδράσεις αλλά εκείνο που ο συγγραφέας θεωρεί ότι συνέβαλε στη συγκρότησή μας ήταν η παράδοση. Άλλωστε η παράδοση του έδωσε δύναμη να αντιμετωπίσει τις αντιξοότητες και προσθέτει πως η απομάκρυνση από τις ρίζες του ανθρώπου είναι τόσο επώδυνη όσο ο ακρωτηριασμός. Ωστόσο ορισμένοι θεωρούν την παράδοση παρωχημένη , χωρίς δυνατότητα να προσφέρει στο σύγχρονο άνθρωπο . Αποδίδει τις απόψεις αυτές στην αμφισβήτηση της αξίας του ανθρώπου που απειλούν την ψυχική ακεραιότητά του . Ολοκληρώνοντας τονίζει ότι το κεντρικό νόημα της ζωής είναι ο άνθρωπος.</u>
Α	
Β	
Γ	
Καταληκτική φράση	

Σημείωση:
Οι λέξεις με έντονα γράμματα δηλώνουν τα γλωσσικά στοιχεία συνοχής που αποτυπώνουν τις λογικές σχέσεις ανάμεσα στις κύριες πληροφορίες.